

_ περιεχόμενα

1_ Εισαγωγή	σελ.1
2_ Το γυναικείο κίνημα στην Ελλάδα την περίοδο του Μεσοπολέμου	σελ.2
3_ Η Σύρος	σελ.3
4_ Η Μεγάλη Χίμαιρα	σελ.5
4.1 _ Οι χαρακτήρες	σελ.7
4.2 _ Τα κοινωνικά δεδομένα	σελ.8
4.3_ Οι έμφυλες σχέσεις	σελ.8
5 _ Συμπεράσματα	σελ.11
6 _ Παράρτημα	σελ.12
7_ Βιβλιογραφία	σελ.13

1_ Εισαγωγή

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Η Μεγάλη Χίμαιρα». Το συγκεκριμένο έργο επιλέχθηκε καθώς έχει ως ηρωίδα μια γυναίκα, εμβαθύνει στη ψυχοσύνθεση της, και παρόλο που η πρώτη του έκδοση ήταν το 1936, εξακολουθεί και σήμερα να συγκινεί τους αναγνώστες και να διαβάζεται ως ένα σύγχρονο έργο. Ταυτόχρονα εξελίσσεται στη Σύρο, την εποχή που η Ερμούπολη ήταν ένα αστικό κέντρο. Σύμφωνα μάλιστα με άρθρο του Δημοσθένη Κούρτοβικ(2008), *«ο Καραγάτσης είναι ο πιο αστικός συγγραφέας της εποχής του... κοίταξε κατάματα τις δυνάμεις του αστικού μετασχηματισμού της ελληνικής κοινωνίας, τις αποδέχτηκε, με όλα τα θετικά και τα αρνητικά τους, και τις έκανε το κατ'έξοχόν υλικό της μυθιστορηματικής έμπνευσής του»*.

Στόχος της εργασίας είναι να μελετηθούν οι γυναικείοι χαρακτήρες μέσα στο χώρο που κινούνται, οι σχέσεις που αναπτύσσονται στα πλαίσια του μυθιστορήματος, καθώς και ο ρόλος που παίζουν το «πάθος» και ο «έρωτας» στη ζωή των ηρώων, δύο στοιχεία καθοριστικά σε όλο το έργο του Καραγάτση. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα δίπολα γύρω από τα οποία εξελίσσεται το μυθιστόρημα, με κυρίαρχο αυτό του έρωτα και του θανάτου, αλλά και τα υπόλοιπα, το αρσενικό και το θηλυκό, το ορθόδοξο και το καθολικό, το ξένο και το ελληνικό, το αρχαίο και το σύγχρονο. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι ο συγγραφέας παρουσιάζει έμμεσα την αστική κοινωνία της Σύρου του Μεσοπολέμου.

Για την προσέγγιση των στόχων της εργασίας, εξετάζεται το φεμινιστικό κίνημα στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου, ώστε να γίνουν κατανοητές οι κοινωνικές συνθήκες την εποχή που έγραφε ο Καραγάτσης. Επίσης, ιδιαίτερα σημαντικό είναι το περιβάλλον στο οποίο εξελίσσεται το έργο, για το λόγο αυτό παρουσιάζονται ορισμένα βασικά στοιχεία για την Ερμούπολη, καθώς αποτελεί τον κύριο τόπο εξέλιξης των γεγονότων. Μετά την παρουσίαση του μυθιστορήματος, αναλύονται οι κύριοι χαρακτήρες, αλλά τα κοινωνικά δεδομένα, μέσα από τη ματιά του Καραγάτση, ώστε να αναλυθούν τα ερωτήματα που τίθενται.

Βασικές πηγές πληροφοριών είναι το βιβλίο των Αβδελά, Ψαρρά «Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου», και το διαδίκτυο, καθώς το 2008 είχε κηρυχθεί «Έτος Καραγάτση», με αποτέλεσμα να έχει δημοσιευθεί σημαντικός αριθμός άρθρων στον ημερήσιο τύπο. Για τον ίδιο λόγο το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου είχε δημιουργήσει την ιστοσελίδα karagatsis.ekebi.gr. Οι πληροφορίες για τη Σύρο προέρχονται από τον οδηγό της Δημοτικής επιχείρησης ανάπτυξης της Ερμούπολης με τίτλο «Ερμούπολη - Σύρος, Ιστορικό οδοιπορικό» και την ιστοσελίδα www.syros.gr. Ιδιαίτερα σημαντική πηγή επίσης, για την κατανόηση της ιδιοσυγκρασίας του συγγραφέα, είναι το βιβλίο που εξέδωσε το 2008 η κόρη του Καραγάτση, Μαρίνα, με τίτλο «Ευχαριστημένο ή Οι δικοί μου άνθρωποι» και παρουσιάζει τη ζωή της οικογένειας Καραγάτση.

2_ Το γυναικείο κίνημα στην Ελλάδα την περίοδο του Μεσοπολέμου

Η πρώτη έκδοση της «Μεγάλης Χίμαιρας» του Καραγάτση έγινε το 1936, την εποχή δηλαδή του Μεσοπολέμου. Το γυναικείο κίνημα στην Ελλάδα έχει πλούσια ιστορία, παρόλο που, σκόπιμα ή όχι, ένα μεγάλο μέρος της αποσιωπάται. Σύμφωνα με τις Αβδελά και Ψαρρά (1985) «...την εποχή ακριβώς του Μεσοπολέμου το γυναικείο κίνημα αποκτά εκείνα τα χαρακτηριστικά που θα επιδείξουν τη μεγαλύτερη αντοχή στο χρόνο, που θα επηρεάσουν αποφασιστικά την κατοπινή του πορεία. Στα χρόνια αυτά πρέπει να αναζητηθούν οι βάσεις της μεταπολεμικής θέσης των γυναικών στην κοινωνία...».

Την περίοδο του Μεσοπολέμου αναπτύσσονται διαφορετικές οργανώσεις και σωματεία που προσπαθούν να απαντήσουν στα ερωτήματα που τίθενται για τα δικαιώματα της γυναίκας και τη μορφή του φεμινιστικού αγώνα. Σύμφωνα μάλιστα με τις Αβδελά και Ψαρρά, τα κείμενα των γυναικών της εποχής εκφράζουν απόψεις που παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες με αυτές του σύγχρονου φεμινισμού, γεγονός που αποδεικνύει πόσο λίγο έχει αλλάξει η θέση των γυναικών στα χρόνια που μεσολάβησαν.

Για τις φεμινίστριες του Μεσοπολέμου, λοιπόν, ο φεμινισμός είναι καταρχήν η αφύπνιση των γυναικών και η άρνηση τους να δεχτούν την υποδεέστερη κοινωνική τους θέση. (Αβδελά, Ψαρρά, 1985) Στα πλαίσια αυτά διεκδικούν το δικαίωμα στην οικονομική ανεξαρτησία, την κοινωνική ένταξη και την πνευματική καλλιέργεια, μέσω του δικαιώματος στη μισθωτή εργασία, αν και μόνο η εργασία δεν αρκεί για την ανάπτυξη του φεμινιστικού κινήματος. Δύο βασικοί στόχοι που θέτουν οι φεμινίστριες του Μεσοπολέμου είναι σύμφωνα με τις Αβδελά και Ψαρρά (1985): α) Να βοηθήσουν τις γυναίκες... να συνειδητοποιήσουν ότι έχουν συμφέρον να αγωνιστούν ώστε να αποκτήσουν ίσα δικαιώματα με τους άντρες... β) Να ανυψώσουν το μορφωτικό επίπεδο των γυναικών, ώστε να είναι έτοιμες να αναλάβουν υπεύθυνα τη διαχείριση των ζητημάτων τους και να οργανώσουν αποτελεσματικότερα τις παρεμβάσεις τους.

Σημαντικό αντικείμενο διεκδικήσεων είναι το δικαίωμα στην ψήφο. Παρόλα αυτά έπρεπε να έρθει το 1949 για να αποκτήσουν οι γυναίκες το δικαίωμα του «εκλέγειν και εκλέγεσθαι» στις δημοτικές εκλογές, ενώ το 1952 η απόφαση επεκτείνεται και για τις βουλευτικές εκλογές (el.wikipedia.org). Το δεύτερο ζητούμενο του φεμινιστικού κινήματος, σύμφωνα με τις Αβδελά και Ψαρρά, είναι οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις ώστε οι γυναίκες να εξισωθούν νομοθετικά με τους άνδρες και να βελτιωθεί η θέση τους στην κοινωνία. Ανάμεσα στα άλλα απαιτούσαν ίση αμοιβή για ίση εργασία, ίσα δικαιώματα μέσα στην οικογένεια, ανώτατη μόρφωση. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι φεμινίστριες του Μεσοπολέμου θεωρούσαν τους «φωτισμένους» άνδρες συμμάχους τους και όχι εχθρούς και ανταγωνιστές.

Την περίοδο του Μεσοπολέμου οι γυναίκες έχουν συνειδητοποιήσει ότι είναι απαραίτητο ο αγώνας τους να είναι συλλογικός. Αναφέρεται σε όλα τα κοινωνικά προβλήματα και δεν εντάσσεται σε συγκεκριμένα κομματικά πλαίσια, προκειμένου να συσπειρώσει όλες τις γυναίκες. Δεν αποτελεί λοιπόν αντικείμενο μιας μικρής ομάδας διανοούμενων γυναικών, αλλά αντιπροσωπεύει την ελληνική πραγματικότητα.

Στην αρχή της περιόδου δεν υπάρχουν σαφή όρια ανάμεσα στις γυναικείες οργανώσεις που δραστηριοποιούνται τότε, πολλές φορές μάλιστα οι ίδιες γυναίκες συμμετέχουν σε αντιμαχόμενα σωματεία, παρά τις διαφορές που έχουν. Ο νέος τους στόχος είναι η συσχέτιση της πολιτικής με την κοινωνική ένταξη των γυναικών αλλά σταδιακά οι διαφορετικές προτεραιότητες θα οδηγήσουν στη διαμόρφωση «στεγανών» και θα υπονομεύσουν τη συνεργασία μεταξύ των διάφορων οργανώσεων.

Στο τέλος της περιόδου του Μεσοπολέμου το γυναικείο κίνημα, μετά από ζυμώσεις, έχει χωριστεί σε δύο στρατόπεδα, το «προοδευτικό» και το «συντηρητικό», με τα κυριότερα

σωματεία να έχουν επιλέξει στρατόπεδο. Από τη μία πλευρά ο ριζοσπαστικός «Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας», από την άλλη το συντηρητικό «Εθνικό Συμβούλιο των Ελληνίδων» αλλά και το «Λύκειο των Ελληνίδων», επίσης συντηρητικό με «εθνικούς στόχους». Οι διαφορές τους εντοπίζονται στα δύο βασικά ζητήματα που απασχολούν το φεμινιστικό κίνημα την περίοδο αυτή, την ψήφο και την εργασία, και στον τρόπο που θα τα διεκδικήσουν.

Τελικά οι αγώνες των γυναικών δεν δικαιώθηκαν, αφού όχι μόνο δεν επιτεύχθηκαν οι απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις, αλλά επιπλέον δεν κατόρθωσαν να κινητοποιήσουν περισσότερες γυναίκες. Η περίοδος που ακολούθησε με αρχή τη δικτατορία της 4^{ης} Αυγούστου και τέλος τον εμφύλιο πόλεμο, έθεσε άλλες προτεραιότητες και το γυναικείο κίνημα πέρασε σε δεύτερη μοίρα.

3_ Η Σύρος

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο ιστορικό οδοιπορικό «Ερμούπολη – Σύρος»: Η δημιουργία της Ερμούπολης στα 1821 – 1830 ήταν μια μικρή κοσμογονία στον κυκλαδικό κόσμο. Ανέτρεψε ισορροπίες αιώνων και συνοδεύτηκε από τις πολώσεις και τις ανισότητες που χαρακτηρίζουν την εποχή μας. Η Σύρος έγινε το κέντρο των Κυκλάδων, μοναδική πόλη στο χώρο αυτό, σημείο αναφοράς και τόπος προσέλκυσης μεταναστών από τον κοντινό και ευρύτερο περίγυρο. (Ερμούπολη – Σύρος, 2000) Αναφορά στην καταγωγή των κατοίκων της πόλης κάνει και ο Καραγάσης, αφού μάλιστα η οικογένεια που πρωταγωνιστεί, οι Ρεϊζιδες, είναι Κασιώτες.

Στη Σύρο όμως υπάρχουν ίχνη ανθρώπινης παρουσίας από την προϊστορική εποχή. ...Εκείνοι όμως που σφράγισαν με την παρουσία τους το νησί δεν ήταν άλλοι από τους Ενετούς, που έκαναν τη Σύρο ένα σπουδαίο εμπορικό κέντρο της Ανατολικής Μεσογείου. Η μανία όμως των πειρατών, με τον καιρό ανάγκασε τους κατοίκους να μεταφέρουν την πρωτεύουσα στο λόφο, εκεί που σήμερα δεσπόζει ο μεσαιωνικός οικισμός της Άνω Σύρου... Όταν το νησί περιήλθε στην κυριαρχία των Γάλλων, η Άνω Σύρος κατοικήθηκε από καπουτσίνους οι οποίοι ίδρυσαν μια μικρή μονή που λειτουργεί μέχρι και σήμερα. (www.syros.gr)

Κατά την Ελληνική Επανάσταση του 1821 οι Συριανοί κράτησαν ουδέτερη στάση, λόγω του διαφορετικού χριστιανικού δόγματος (καθολικοί) και της ημιαυτονομίας που είχαν αποκτήσει από τις οθωμανικές αρχές, και η Σύρος αποτέλεσε καταφύγιο για πρόσφυγες από διάφορες περιοχές. Οι πρώτοι που έφτασαν ήταν από τη Σμύρνη και τις Κυδωνίες, ενώ αργότερα ήρθαν πρόσφυγες από τη Χίο, τη Ρόδο, την Κρήτη, τη Σάμο. Η Σύρος πρόσφερε ασφάλεια, βρισκόταν σε κεντρική θέση και διέθετε φυσικό λιμάνι. Η προσέλευση των νέων κατοίκων συνεχίστηκε με Ψαριανούς και Κασιώτες. Σύμφωνα με το ιστορικό οδοιπορικό «Ερμούπολη – Σύρος», ελάχιστες οικοδομές υπήρχαν στο λιμάνι όταν έφτασαν οι πρώτοι πρόσφυγες, οι οποίοι επειδή δεν θεώρησαν εξαρχής μόνιμη τη διαμονή τους εδώ, εγκαταστάθηκαν σε σκηνές και ξύλινα παραπήγματα...οργανώνοντας τις συνοικίες των συντοπιτών. Ο Καραγάσης μάλιστα αναφέρεται στα Κασιώτικα, στα προάστια της πολιτείας. (Καραγάσης Μ, 2009, 407) Το όνομα Ερμούπολη, το παίρνει η πόλη από τους πρώτους οικιστές... προς τιμή του αρχαίου θεού του εμπορίου Ερμή. (www.syros.gr)

Η πόλη γίνεται η πρώτη βιομηχανική πόλη της Χώρας. Παράλληλα γίνεται και το πρώτο λιμάνι. Τεράστιες αποθήκες και τελωνείο χτίζονται. Τα περισσότερα από τα ξένα πλοία πιάνουν μόνο Σύρο απ' όπου γίνεται και το διαμετακομιστικό εμπόριο με την υπόλοιπη Ελλάδα, Ρωσία και Ανατολή. Τη ναυτιλιακή ανάπτυξη τη χρωστάει η Ερμούπολη κατά κύριο λόγο στη δράση της εταιρίας «Ελληνική Ατμοπλοΐα» που ιδρύεται το 1856, αλλά και στα ναυπηγεία της. (www.syros.gr)

Εκτός από το εμπόριο όμως, και καθώς οι πρόσφυγες προσέφεραν μεγάλο αριθμό εργατικών χεριών, αναπτύχθηκαν οι βιοτεχνίες, η ναυτιλία, η οικοδομική και τα δημόσια έργα. Έτσι λοιπόν, στα μέσα του 19^{ου} αιώνα η Ερμούπολη βρισκόταν σε πλήρη ακμή... Ήταν πλέον μια πόλη με ανεπτυγμένη κοινωνική και πολιτιστική ζωή...Ο αναπτυξιακός κύκλος ολοκληρώθηκε με τη δημιουργία των πρώτων βιομηχανικών εργοστασίων (1860-1870). Ακολούθησαν χρόνια μαρασμού...με την παρακμή της ιστιοφόρου ναυσιπλοΐας, την ανάπτυξη άλλων λιμανιών και κυρίως του Πειραιά, και τις πολιτικές ανακατατάξεις στην ευρύτερη περιοχή που στέρησαν από τη Σύρο τις αγορές των Βαλκανίων και της Ανατολής...Οι παραδοσιακές βιοτεχνίες συνθλίβονταν από τον ώριμο βιομηχανικό καπιταλισμό...Η ανάπτυξη άρχισε στα τελευταία χρόνια του 19^{ου} αιώνα, με τον αναπροσανατολισμό της οικονομίας σε νέα πεδία. Μέσα σε λίγα χρόνια μια βιομηχανική πόλη αναδύθηκε πάνω στις εγκαταλελειμμένες εμπορικές αποθήκες, μια μικρή «βαμβακούπολη»...Συγχρόνως οι Ερμούπολιτες μεγαλέμποροι συμμετείχαν στη δημιουργία του πρώτου ελληνικού ατμήλατου στόλου...Με το νέο βιομηχανικό της πρόσωπο, η Ερμούπολη διατήρησε για αρκετές δεκαετίες ακόμη μια ανθηρή οικονομική ζωή. Βαθμιαία ωστόσο, η φυσιογνωμία της άλλαξε...Η Ερμούπολη αποκτούσε σταδιακά τα τυπικά χαρακτηριστικά μιας ελληνικής επαρχιακής πόλης. Με τη Μικρασιατική Καταστροφή περίπου 8000 άνθρωποι έφτασαν...υπολογίζεται όμως ότι μόνο το ένα τρίτο από αυτούς εγκαταστάθηκαν οριστικά στη Σύρο. Ήδη την εποχή εκείνη αρκετοί βιομήχανοι μετοικούσαν στην Αθήνα ή τον Πειραιά, ενώ τα συριανά εργοστάσια διευθύνονταν δι'αντιπροσώπων. Η κρίση του 1929 – 1932 και οι περιορισμοί της συναλλαγματικής και εμπορικής πολιτικής που ακολούθησαν έφεραν νέες δυσκολίες στη βιομηχανία. (Ερμούπολη – Σύρος, 2000, 17-21)

Αυτήν την περίοδο εξελίσσεται «Η Μεγάλη Χίμαιρα» του Καραγάτση. Ο ήρωας είναι πλοιοκτήτης, που μάλιστα επηρεάζεται από την κρίση (Καραγάτσης Μ, 2009, 217). Αναλύει τη συριανή κοινωνία του Μεσοπολέμου και κάνει αναφορές στην κοινωνική ζωή αλλά και στον αστικό χώρο. Το σπίτι της οικογένειας βρίσκεται στο Πισκοπιό. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα www.syros.gr: ...είναι χτισμένο στις πλαγιές ενός πευκόφυτου λόφου, απέχει 4.5χλμ από την Ερμούπολη και βρίσκεται ανατολικά της. Υπήρξε το πρώτο αγαπημένο θέρετρο των προυχόντων Ερμούπολιτών, που έκτισαν το 19^ο αιώνα εντυπωσιακές και επιβλητικές βίλες. Σήμερα κυριαρχεί η εγκατάλειψη και οι περισσότερες βίλες είναι ερειπωμένες.

Ο Εμ. Τελώνης, ιστορικός, σε άρθρο του στην Ελευθεροτυπία (2009), αναφέρει μάλιστα ότι το σπίτι της οικογένειας Ρεϊζη είναι πραγματικό και πρόκειται για το λεγόμενο σήμερα «Κόκκινο Σπίτι» ή «Κοκκινόσπιτο». Σήμερα είναι ερειπωμένο, ενώ λέγεται ότι η ονομασία «Κοκκινόσπιτο» δόθηκε από τους Συριανούς για να δηλώσουν το γεγονός ότι βιάστηκε κόκκινο από το αίμα των Ρεϊζηδων. Το συνοδεύουν μάλιστα θρύλοι και μύθοι, ενώ από πολλούς θεωρείται στοιχειωμένο. Ο Τελώνης υποστηρίζει μάλιστα ότι η ιστορία του Καραγάτση είναι μάλλον αληθινή.

4_ «Η Μεγάλη Χίμαιρα»

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το 1936 εκδίδεται για πρώτη φορά το μυθιστόρημα «Χίμαιρα», που επανεκδίδεται το 1953 ως «Η Μεγάλη Χίμαιρα». Όπως υποστηρίζει η Καστρινάκη (2008), η «Χίμαιρα» του 1936 είναι μια σχετικά απλή ερωτική ιστορία ενός παράνομου πόθου ανάμεσα στη Μαρίνα, μια όμορφη Γαλλίδα κόρη, και στον αδελφό του άντρα της, τον ωραίο επίσης και ολίγον τυχοδιωκτικό Μηνά... Πρόκειται για μια τυπική ιστορία εξωσυζυγικού πάθους, το οποίο ο συγγραφέας δεν το θεωρεί τόσο άνομο όσο μοιραίο: οι άνθρωποι αυτοί ήταν πλασμένοι ο ένας για τον άλλο, οι συνθήκες και οι κοινωνικές συμβάσεις δεν επέτρεψαν μια ομαλότερη σχέση... Το μυθιστόρημα του 1953, Η «Μεγάλη Χίμαιρα», είναι βεβαίως μεγαλύτερο και εντέλει σαφώς αλλαγμένο. Πλήθος διακειμενικές αναφορές προστίθενται στον αρχικό καμβά... Στοιχεία μυστικιστικά και συμβολικά, που θυμίζουν Βενέζη και Κοσμά Πολίτη, εμποτίζουν πλέον τους ιστούς του κειμένου.

«Η Μεγάλη Χίμαιρα» είναι ένα λεπτομερές ψυχογράφημα. Ο συγγραφέας καταπιάνεται με έναν γυναικείο χαρακτήρα και τον αναλύει συστηματικά. (Καραγάτσης Μ, 2009, οπισθόφυλλο) Το βιβλίο αποτελεί μέρος της τριλογίας «Εγκλιματισμός κάτω από τον Φοίβο» μαζί με το «Συνταγματάρχη Λιάπκιν»(1933) και το «Γιούγκερμαν»(1938).

Η Μαρίνα Μπαρέ γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Ρουέν της Γαλλίας. Ο πατέρας της ήταν αξιωματικός που υπηρετούσε στην Αφρική. Πέθανε όταν η Μαρίνα ήταν δώδεκα χρονών και η μητέρα της στράφηκε στην πορνεία, καλώντας τους άντρες φίλους της στο σπίτι. Η Μαρίνα κλείνεται στον εαυτό της και μη μπορώντας να αποδεχθεί όσα κάνει η μητέρα της, θέλει να φύγει από το σπίτι. Η πρώτη της ερωτική επαφή είναι με έναν άγνωστο στο λιμάνι της πόλης επί πληρωμή, ενώ στην επόμενη σχέση της η σεξουαλική επαφή δεν της προκαλεί καμία ευχαρίστηση, κάτι που η ίδια αποδίδει στο γεγονός ότι η μητέρα της ήταν πόρνη. Τη μισεί γιατί χαίρεται αυτό που στην ίδια δεν προκαλεί κανένα συναίσθημα. Προσπαθώντας να ξεφύγει σπουδάζει φιλολογία και κάνει διδακτορικό στην ελληνική φιλολογία, θαυμάζοντας τους αρχαίους Έλληνες συγγραφείς και θεωρώντας τη Μήδεια ως ένα φυσιολογικό άνθρωπο που το ερωτικό πάθος του συσκοτίζει τη λογική.

Όταν η μητέρα της πεθαίνει της αφήνει μεγάλη περιουσία και διαβάζοντας στη διαθήκη της πως έγινε πόρνη για να την εξασφαλίσει οικονομικά, μετανιώνει για τη συμπεριφορά της. Μετά από ακόμα μια αποτυχημένη σεξουαλική επαφή πιστεύει πως είναι «ανέραστη, αναφροδίσια» (Καραγάτσης Μ, 2009, 53) και αποφασίζει να φύγει. Στο λιμάνι της Ρουέν βλέπει το ελληνικό πλοίο «Χίμαιρα» και επιθυμεί να συναντήσει τους Έλληνες ναυτικούς λόγω της λατρείας της για κάθε τι ελληνικό. Πλοίαρχος είναι ο Γιάννης Ρεΐζης, που της προτείνει να την πάρουν μαζί τους στην Ελλάδα. Η ερωτική επαφή με το Γιάννη προκαλεί για πρώτη φορά στη Μαρίνα δυνατά συναισθήματα.

Δυο χρόνια μετά, φθάνοντας στη Σύρο όπου ζει ο Γιάννης, το ζευγάρι παντρεύεται. Ο πατέρας του έχει πεθάνει και ζει με τη μητέρα του στο Πισκοπιό, ενώ ο μικρότερος αδερφός του Μηνάς, σπουδάζει στην Αθήνα νομική. Η Μαρίνα δίνει στο Γιάννη την περιουσία που της έχει αφήσει η μητέρα της και γίνεται συντάξιμος στις ναυτιλιακές επιχειρήσεις της οικογένειας. Η ζωή τους εξελίσσεται ομαλά, ο Γιάννης δουλεύει στη Σύρο, η Μαρίνα περνάει τα πρωινά στο σπίτι μαζί με τη μητέρα του άντρα της, τη Ρεΐζαινα όπως λέει ο Καραγάτσης. Οι δύο γυναίκες δεν έχουν κοινά σημεία και οι συνομιλίες τους είναι τυπικές. Ταυτόχρονα η Μαρίνα μαθαίνει ελληνικά και διαβάζει αρχαία και σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία.

Τα Χριστούγεννα ο Μηνάς, ο αδερφός του Γιάννη, τους επισκέπτεται και τότε η ηρωίδα ανακαλύπτει ότι έχουν κοινά ενδιαφέροντα αφού ο αδερφός του άντρα της είναι ιδιαίτερα καλλιεργημένος. Τον επόμενο Σεπτέμβριο ο Μηνάς τους καλεί στην Αθήνα. Η Μαρίνα πηγαίνει αρχικά μόνη της και η ατμόσφαιρα ανάμεσα τους είναι περιέργη. Ένα βράδυ στην Πάρνηθα η Μαρίνα και ο Μηνάς έρχονται ιδιαίτερα κοντά, όμως

γυρίζοντας στο σπίτι, τους περιμένει ο Γιάννης που ανέβηκε στην Αθήνα έκτακτα. Επιστρέφοντας στη Σύρο η ηρωίδα αναπολεί όσα έζησε στην πρωτεύουσα.

Έξι χρόνια μετά η Μαρίνα και ο Γιάννης έχουν αποκτήσει μια κόρη, την Αννούλα, που είναι τριών χρονών. Η Μαρίνα θεωρεί τα χρόνια αυτά ευτυχισμένα και θέλει να αφοσιωθεί στην κόρη της, ενώ βλέπει το Γιάννη πλέον ως άντρα της και όχι μόνο ως εραστή της. Εν τω μεταξύ στη Σύρο έχει γυρίσει και ο Μηνάς μετά από τέσσερα χρόνια σπουδών στο εξωτερικό. Η Ρεϊζαίνα αγαπά με πάθος την εγγονή της και προσπαθεί να την αναθρέψει όπως αυτή νομίζει καλύτερα, δημιουργώντας μια ανεπαίσθητη αντιπαλότητα με τη νύφη της. Ο Γιάννης δεν έχει καταλάβει τίποτα, ενώ και αυτός λειτουργεί πλέον περισσότερο ως οικογενειάρχης παρά ως εραστής.

Η ζωή τους όμως αλλάζει όταν ναυαγεί το ένα από τα δύο πλοία της οικογένειας, το «Μαρίνα», που ήταν μάλιστα ανασφάλιστο. Ο Γιάννης αναγκάζεται να μπαρκάρει με το «Χίμαιρα» αφού η οικονομική τους κατάσταση είναι δύσκολη και ο Μηνάς φεύγει για την Αθήνα, ώστε να δουλέψει. Οι μέρες στη Σύρο περνούν, όλες ίδιες και μονότονες. Η Μαρίνα για να περιορίσει τα έξοδα δεν κάνει επισκέψεις, ούτε δέχεται κόσμο, κλείνεται στον εαυτό της, διαβάζει και ακούει μουσική. Λαχταράει τον άντρα της. Η μόνη χαρά είναι όταν έχει γράμματα από το Γιάννη, ενώ ο Μηνάς αλληλογραφεί μόνο με τη μητέρα του, αφού πριν την οικονομική τους καταστροφή είχε γίνει μια παρεξήγηση ανάμεσα τους. Ταυτόχρονα και η συμπεριφορά των φίλων τους απέναντι στη Μαρίνα έχει αλλάξει, και νιώθει ότι τίποτα δεν μπορεί να είναι όπως παλιά.

Ο Γιάννης ταξιδεύει στην Ανατολική Ασία, όπου τους ταλαιπωρεί η ζέστη και η υγρασία. Στη Σαϊγκόν συναντάει έναν παλιό του φίλο καπετάνιο από τη Νορβηγία και καταλήγουν σε οίκο ανοχής. Μετά από τέσσερις μέρες που πέρασαν με ποτό και σεξ, επιστρέφει στο πλοίο, και συνειδητοποιεί ότι έχει περάσει ένας χρόνος από τότε που ναυάγησε το «Μαρίνα». Λίγο μετά φθάνει τηλεγράφημα που τον πληροφορεί ότι κέρδισε ένα σημαντικό ποσό και μπορεί σύντομα να γυρίσει στη γυναίκα του.

Την ίδια μέρα, ένα χρόνο μετά το ναυάγιο, η Μαρίνα δεν μπορεί να κοιμηθεί και βλέπει περίεργα όνειρα. Η ψυχολογική της κατάσταση δεν είναι καλή και φεύγει μέσα στη νύχτα από το σπίτι για να καταλήξει στο λιμάνι όπου έρχεται σε σεξουαλική επαφή με έναν βαρκάρη. Εν τω μεταξύ η Αννούλα γυρίζει από ένα παιδικό πάρτυ, θέλει να κοιμηθεί με τη μητέρα της, δεν τη βρίσκει στο δωμάτιο και την παίρνει ο ύπνος μπροστά στην ανοιχτή μπαλκονόπορτα. Η Μαρίνα γυρίζοντας από το λιμάνι παίρνει το τηλεγράφημα του Γιάννη και εύχεται να το είχε λάβει νωρίτερα. Όταν μπαίνει στο δωμάτιο βρίσκει την Αννούλα αναισθητη δίπλα στο κρεβάτι της.

Ο Μηνάς έρχεται αμέσως μόλις τον ειδοποιούν στη Σύρο. Η Ρεϊζαίνα του λέει ότι έγινε εκείνο το βράδυ, αφού τα είχε καταλάβει όλα. Παρόλο που οι γιατροί δίνουν στην Αννούλα ελάχιστες ελπίδες, η κατάσταση της βελτιώνεται. Ενώ όμως ο Μηνάς πρέπει να προσέχει τη μικρή, συναντά τη Μαρίνα και ο καυγάς τους εξελίσσεται σε σεξουαλική επαφή. Την Αννούλα βρίσκει νεκρή η γιαγιά της και στο δωμάτιο του Μηνά βρίσκει το γιο της με τη Μαρίνα. Ο Μηνάς μετά την κηδεία φεύγει από το νησί και μην αντέχοντας τις τύψεις αυτοκτονεί πέφτοντας στη θάλασσα.

Ο καιρός περνάει με τις δύο γυναίκες, τη Μαρίνα και τη Ρεϊζαίνα, να μη μιλάνε μεταξύ τους, και να περνούν τις ώρες τους πάνω από τους τάφους. Η Μαρίνα ανακαλύπτει ότι είναι έγκυος στο παιδί του Μηνά. Μένει κλεισμένη στο δωμάτιο της περιμένοντας την επιστροφή του Γιάννη, μετανιωμένη για ότι έχει γίνει. Η πεθερά της δεν την αφήνει να φύγει, θέλοντας έτσι να την τιμωρήσει. Μια μέρα πριν επιστρέψει ο άντρας της η Ρεϊζαίνα έχοντας ξεπεράσει το μίσος που ένιωθε, της επιτρέπει να φύγει από το σπίτι, ώστε να ζήσει το εγγόνι της, αλλά και ο γιος της χωρίς να μάθει την αλήθεια για τη γυναίκα του και τον αδερφό του. Οι δύο γυναίκες συμφιλιώνονται.

Όμως η Μαρίνα φεύγοντας θέλει να δει για τελευταία φορά το Γιάννη που μπαίνει με τη «Χίμαιρα» στο λιμάνι. Αποφασίζει ότι δεν μπορεί να φύγει, δεν θέλει να γεννηθεί αυτό το παιδί που είναι καρπός της λαγνείας και όχι της αγάπης. Δύο λύσεις υπάρχουν. Ο

θάνατος ή η συγχώρεση του Γιάννη. Αυτό που θέλει είναι να την καταλάβει ο άντρας της και να τη σώσει. Βλέποντας τη «Χίμαιρα» να μπαίνει στο λιμάνι και τον άντρα της στην τιμονιέρα πέφτει στη θάλασσα, αναζητώντας τη λύτρωση.

4.1 _ Οι χαρακτήρες

Την περίοδο λοιπόν του Μεσοπολέμου ο Καραγάτσης γράφει τη «Χίμαιρα», για να την αναθεωρήσει το 1953, οπότε και παίρνει τον οριστικό τίτλο, «Η Μεγάλη Χίμαιρα». Πρόκειται για ένα βιβλίο που αφορά όπως είδαμε τη ζωή μιας γυναίκας, της Μαρίνας, διεισδύοντας στη ψυχασύνθεση της. Πέρα όμως από τη Μαρίνα ιδιαίτερη σημασία έχουν και οι υπόλοιποι γυναικείοι χαρακτήρες, μεγαλύτερη ίσως από τους αντρικούς, καθώς και οι σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα σε αυτούς. Πρόκειται μάλιστα για χαρακτηριστικούς γυναικείους χαρακτήρες. Τη μητέρα (Ρεϊζαίνα), τη σύζυγο και την ερωμένη (Μαρίνα), την πόρνη (μητέρα Μαρίνας) και τη λαϊκή γυναίκα (Αννεζιώ).

Για τη Μαρίνα, μαθαίνουμε όλες τις λεπτομέρειες της ζωής της, από τα παιδικά χρόνια στη Ρουέν της Γαλλίας. Είναι ιδιαίτερα όμορφη, έξυπνη και καλλιεργημένη, έχει σπουδάσει ελληνική φιλολογία. Όταν έρχεται στην Ελλάδα, συνεχίζει τη μελέτη των Ελλήνων συγγραφέων, τόσο των κλασικών, όσο και των σύγχρονων. Βασικό κίνητρο της Μαρίνας είναι η ερωτική επιθυμία, που γίνεται ο λόγος που παντρεύεται το Γιάννη, αλλά και ο λόγος που καταστρέφει τη ζωή της οικογένειάς της. Γνωρίζει πόσο όμορφη είναι, αλλά και τι συναισθήματα προκαλεί σε όλους τους άνδρες.

Η Ρεϊζαίνα, η πεθερά της Μαρίνας, είναι ο επόμενος σημαντικός γυναικείος χαρακτήρας. Η ελληνίδα μητέρα, που ουσιαστικά ελέγχει την οικογένεια, και δε δέχεται την ξένη νύφη, θα προτιμούσε ο γιος της να παντρευτεί Κασιώτισσα, ενώ καταλαβαίνει πολύ περισσότερα από αυτά που λέει. Είναι γυναίκα δυναμική, «σκληρή» και αποφασιστική, κάτι που φαίνεται από τη συμπεριφορά της μετά το ναυάγιο του «Μαρίνα», αγαπά πολύ και τους δύο γιους της, αλλά και την εγγονή της.

Οι άλλοι δύο πρωταγωνιστές είναι ο Γιάννης και ο Μηνάς. Βέβαια οι αντρικοί χαρακτήρες δεν αναλύονται σε βάθος όσο οι γυναικείοι. Ο Γιάννης είναι τριάντα χρονών, όμορφος έξυπνος και ευγενικός, όπως τον περιγράφει η Μαρίνα μόλις τον βλέπει. Θεωρεί τον εαυτό του άνθρωπο πρακτικό, αγαπάει τη θάλασσα και το επάγγελμα του καπετάνιου. Αντίθετα ο Μηνάς, ο μικρότερος αδερφός του είναι σύμφωνα με τη Μαρίνα, όμορφος και λεπτά ευαίσθητος. Σπουδάζει Νομική και είναι ιδιαίτερα καλλιεργημένος.

Μικρότερο ρόλο στην εξέλιξη του μυθιστορήματος, έχουν δύο ακόμα γυναικείοι χαρακτήρες. Η μητέρα της Μαρίνας, μετά το θάνατο του άντρα της έγινε πόρνη και στη συνέχεια προαγωγός, κάτι που όμως, σύμφωνα με τη διαθήκη της έκανε για να εξασφαλίσει οικονομικά την κόρη της. Η Αννεζιώ, Κασιώτισσα, γυναίκα ναυτικού είναι γνωστή της Ρεϊζαίνας. Γυναίκα του λαού, από οικογένεια ναυτικών, περιγράφει τη ζωή των γυναικών όπως αυτή, ενώ στο τέλος είναι αυτή η οποία θα συμβουλέψει τη Μαρίνα να κάνει έκτρωση προκειμένου να μην καταστρέψει τη ζωή του Γιάννη, αν και αυτή δεν θα ακούσει τη συμβουλή της.

4.2_ Τα κοινωνικά δεδομένα

Ενδιαφέρον στο έργο του Καραγάτση παρουσιάζει η περιγραφή των κοινωνικών δεδομένων της Σύρου του Μεσοπολέμου. Αναφέρεται τόσο στην αστική κοινωνία, όσο και στη ζωή των ναυτικών. Περιγράφει τους Συριανούς, αναφέρεται στο ρόλο της θάλασσας, αλλά και στη σημασία της ναυτικής παράδοσης στη διαμόρφωση της Συριανής κοινωνίας (Καραγάτσης Μ, 2009,110). Ιδιαίτερη σημασία δίνει στη διαφοροποίηση του φτωχού κόσμου του νησιού, από τον αστικό. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν και οι Κασιώτες, μαζί με Χιώτες, Ανδριώτες και άλλους πρόσφυγες, ελάχιστοι όμως είναι μορφωμένοι, και «δημιούργησαν μια κοινωνική ζωή βασισμένη στην επίδειξη του πλούτου...» (Καραγάτσης Μ, 2009,112). Οι Κασιώτες, στους οποίους ανήκει η οικογένεια Ρεϊζή, αποτελούν εξαίρεση, είναι «απλοί και τίμιοι» (Καραγάτσης Μ, 2009,112) και ζουν κλεισμένοι στον κύκλο τους. Ο Καραγάτσης αναφέρεται και στην κοινωνική ζωή τους, περιγράφοντας τον τρόπο που διασκεδάζουν. «Επισκέψεις στα διάφορα σπία, λίγο πόκερ, περισσότερο πινάκλ και μπριτζ, αρκετό κουτσομπολιό...κοντινές εκδρομές στις παραλίες του νησιού...» (Καραγάτσης Μ, 2009,114-115)

Όταν η Μαρίνα επισκέπτεται την Αθήνα, ο συγγραφέας περιορίζεται στις περιγραφές των αρχαίων μνημείων της πρωτεύουσας (Καραγάτσης Μ, 2009,146-147), αλλά λίγο πριν την οικονομική καταστροφή της οικογένειας η ηρωίδα εκφράζει την επιθυμία να μετακομίσουν στην Αθήνα, όπου θα ζήσουν «...σ'ένα πλαίσιο κοσμοπολιτικότερο, πνευματικότερο» (Καραγάτσης Μ, 2009,189) και θα έχουν τη θέση που τους αρμόζει στην αθηναϊκή κοινωνία.

Πέρα όμως από την αστική κοινωνία ο Καραγάτσης αναφέρεται και στη ζωή των ναυτικών, μέσα από την Αννεζιώ, τη λαϊκή γυναίκα που έχασε τους άντρες της οικογένειας της στη θάλασσα. Παρουσιάζει λοιπόν τη δομή της συριανής κοινωνίας και ταυτόχρονα περιγράφει την εικόνα του νησιού, τις γειτονιές της Ερμούπολης, το Πισκοπιό, τόσο ορθά και σύμφωνα με τις πηγές της εποχής που ο ιστορικός Εμ. Τελώνης (2009) αναφέρει ότι τίθεται το ζήτημα της επίσκεψης ή διαμονής του συγγραφέα στο νησί.

Η δράση των ηρώων είναι άμεσα συνδεδεμένη με το χώρο, ο οποίος δεν είναι απλά ένα σκηνικό, αλλά παίζει καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη των γεγονότων. Η συγκεκριμένα βέβαια εργασία δεν εμβαθύνει στις περιγραφές των τόπων αλλά στις έμφυλες σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στους χαρακτήρες.

4.3_ Οι έμφυλες σχέσεις

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, παρουσιάζουν οι σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στους ήρωες της «Μεγάλης Χίμαιρας». Καθώς μάλιστα οι βασικοί χαρακτήρες είναι γυναικείοι, οι σχέσεις ανάμεσα στους άνδρες έχουν σαφώς μικρότερη βαρύτητα και ο Καραγάτσης δεν εμβαθύνει σε αυτές.

Η κυρίαρχη σχέση, που επηρεάζει και τις υπόλοιπες, είναι αυτή της Μαρίνας με την πεθερά της, τη Ρεϊζαίνα. Εξελίσσεται από την συμβατική αποδοχή ως τη διαμετρική αντίθεση (Μικέ Μ., εισαγωγή στη «Μεγάλη Χίμαιρα», 2009). Κορυφώνεται με το θάνατο της Αννούλας, με τη διαμάχη που μέχρι τότε υπόβοσκε ανάμεσα στις δύο γυναίκες, να έρχεται στην επιφάνεια, καθώς η Ρεϊζαίνα κατηγορεί τη Μαρίνα για το θάνατο της Αννούλας και του Μηνά. Λίγο πριν την επιστροφή του Γιάννη όμως, η Ρεϊζαίνα αλλάζει στάση, λυτρώνεται όπως λέει στη Μαρίνα, και την προτρέπει να φύγει προκειμένου να γεννήσει το παιδί του Μηνά. Η πράξη της βέβαια αυτή έχει απώτερο στόχο να μη

στενοχωρήσει το Γιάννη, αφού όπως λέει: «Μια μάνα είμαι... Που το' να της παιδί πέθανε και που θέλει την ευτυχία εκείνου που της απόμεινε...» (Καραγάτσης Μ, 2009,427)

Η κάθε μία λοιπόν αντιπροσωπεύει ένα διαφορετικό πρότυπο, και στην ουσία πρόκειται για τη σύγκρουση δύο διαφορετικών κόσμων. Η Μαρίνα είναι η ξένη, η γυναίκα, η ερωμένη. Κυριαρχείται από το πάθος και την ερωτική έλξη. Αντίθετα η Ρεϊζαίνα, είναι η ελληνίδα μητέρα, που νοιάζεται για την οικογένεια της, δεν αποδέχεται την ξένη και αντιλαμβάνεται την ερωτική ατμόσφαιρα ανάμεσα στο Μηνά και τη Μαρίνα από την αρχή. Η διαμάχη αυτή (πεθεράς – νύφης), χαρακτηριστική της ελληνικής κοινωνίας, στο μυθιστόρημα του Καραγάτση έχει βαθύτερα αίτια και διαφορετικές διαστάσεις καθώς συνδέεται με ζητήματα και δίπολα που απασχολούν το συγγραφέα (ελληνικό - ξένο, ορθόδοξο - καθολικό). Όπως αναφέρει ο Καραγάτσης «Δεν γινόταν να μονιάσουν αυτές οι γυναίκες. Τις χώριζε ένα απέραντο διάστημα από χώρες, φυλές και κλίματα.»(Καραγάτσης Μ, 2009, 98) Η μεταξύ τους ένταση εκδηλώνεται έμμεσα στη σχέση τους με την Αννούλα «μια αντιμαχία ανεπαίσθητη, αδιόρατη, απόλυτα συγκρατημένη μέσα στη συμβατικότητα των εγκάρδιων σχέσεων, μα που φαρμάκωνε σιγανά και σταθερά την ατμόσφαιρα του σπιτιού» (Καραγάτσης Μ, 2009, 182), καθώς η κάθε μία προσπαθεί να αναθρέψει το παιδί όπως αυτή νομίζει ότι είναι καλύτερο.

Πρόκειται λοιπόν για δύο γυναίκες διαφορετικές, που όμως δεν αποκλίνουν από τα πρότυπα της γυναίκας στην ελληνική λογοτεχνία του Μεσοπολέμου. Όπως αναφέρεται σε εισήγηση της Δ. Αναγνωστοπούλου στο Γ' συνέδριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών (2006) «η γυναικεία παρουσία είναι έντονη και διαρκής και δίνει έμφαση τόσο στο πρόσωπο της γυναίκας-ερωτικού αντικειμένου, μέσα στο οποίο επιφορτίζεται το κορίτσι-η παρθένα-η παιδίσκη όσο και στο πρόσωπο της μητέρας.» Στην περίπτωση βέβαια της «Μεγάλης Χίμαιρας» η Μαρίνα, ως γυναίκα-ερωτικό αντικείμενο, κάθε άλλο παρά ταυτίζεται με το κορίτσι ή την παρθένα, αφού πρόκειται για μια γυναίκα που οι σχέσεις της με τους άντρες καθορίζονται από την ερωτική έλξη και το πάθος. Αυτό το στοιχείο του Καραγάτση είναι που τον χαρακτήρισε ως ερωτικό ή ακόμα και σεξουαλικό συγγραφέα, σε μια εποχή που τα θέματα αυτά ήταν ταμπού.

Παρόλο βέβαια που προκλητικά για την εποχή ανάγει τον έρωτα σε κυρίαρχο συναίσθημα και τη σεξουαλική ικανοποίηση σε κινητήρια δύναμη για τη συμπεριφορά της Μαρίνας, αναπαράγει απόψεις για την υπεροχή του άντρα μέσω της ηρωίδας. Όταν λοιπόν η Μαρίνα αναρωτιέται γιατί εξελληνίζεται απαντά η ίδια στον εαυτό της. «Έτσι προστάζει η φύση για τη γυναίκα, να ρυθμίζει τη βιοθεωρία της ανάλογα με της εκκρίσεις των ωοθηκών της, που είναι παθητικά υποταγμένες στην κυριαρχία της συγκεκριμένης τεστοστερόνης που τις ερεθίζει. Παθητικά υποταγμένες...» (Καραγάτσης Μ, 2009,128). Σε άλλο σημείο που η πρωταγωνίστρια σκέφτεται την κοπέλα του Μηνά και πως θα νιώσει αν μάθει ότι την απατάει με άλλες γυναίκες λέει: «Ας πονέσει. Αυτός είναι ο κλήρος της γυναίκας που αγαπάει. Ας πονέσει.» (Καραγάτσης Μ, 2009,251)

Οι άλλες δύο σχέσεις που αναπτύσσονται στη «Μεγάλη Χίμαιρα» είναι οι σχέσεις της Μαρίνας με τα δύο αδέρφια. Το Γιάννη, τον άντρα της, και τον αδερφό του, το Μηνά. Κοινό στοιχείο και των δύο το ερωτικό πάθος. Ο λόγος που η Μαρίνα παντρεύεται το Γιάννη είναι η ερωτική διέγερση και ικανοποίηση που της προσφέρει. «Είχες μαζέψει στα σπλάχνα σου όλο αυτό τον καυτερό ήλιο. Και τον έχυσες στα σπλάχνα μου, και ζωντάνεψες τα νεκρωμένα σπλάχνα μου» (Καραγάτσης Μ, 2009, 64), ενώ σε άλλο σημείο κατά την ερωτική πράξη η Μαρίνα σκέφτεται: «πως ο γενετησιασμός της, μολονότι ολοκληρωμένος σε ένταση, ήταν απόλυτα συνυφασμένος με το Γιάννη... αγαπούσε τον άντρα της με πάθος και ούτε θα τον απατούσε ποτέ» (Καραγάτσης Μ, 2009, 139)

Η σχέση του ζευγαριού εξελίσσεται με την πάροδο των χρόνων και με τη γέννηση του παιδιού. Ο Γιάννης «πώρα είναι πιότερο σύζυγος και οικογενειάρχης, παρά εραστής» (Καραγάτσης Μ, 2009, 183) ενώ η Μαρίνα συνειδητοποιεί ότι «οι ορμές της υποχώρησαν σε ύφεση φυσιολογική για την ηλικία της.» (Καραγάτσης Μ, 2009, 184)

Μετά την οικονομική καταστροφή της οικογένειας η ψυχολογία της ηρωίδας σταδιακά αλλάζει. Η προοπτική της επιστροφής του άντρα της δεν την ικανοποιεί (Καραγάτσης Μ, 2009, 277), ενώ αναρωτιέται αν ο Γιάννης θα γινόταν ο άντρας της ζωής της αν δεν τύχαινε να ήταν *«εκείνος που τη βοήθησε να βρει τη γυναικότητα της»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 279).

Ενώ λοιπόν η σχέση της με το Γιάννη μεταβάλλεται, αλλάζει η στάση της προς το Μηνά αφού σκέφτεται ότι *«θα άξιζε τον κόπο. Αν δεν ήταν αυτός που είναι: εγωιστής, άπιαστος, ασυνεπής, ακαταλόγιστος»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 279). Η σχέση λοιπόν της Μαρίνας με το Μηνά εξελίσσεται τελείως διαφορετικά από τη σχέση της με τον άντρα της, για να καταλήξει ωστόσο στην εκτόνωση του πάθους τους. Αρχικά θαυμάζει τις γνώσεις του και τη μόρφωση του: *«Μου γίνηκε πραγματικά συμπαθητικός, αγαπητός»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 108). Όταν τον επισκέπτεται στην Αθήνα οι δυο τους έρχονται κοντά μέσα από την ποίηση. Η Μαρίνα όμως καταλήγει ότι *«ήταν άντρας, που θα 'κανε δυστυχισμένες όσες γυναίκες τον αγαπούσαν. Γλυκά και ηδονικά δυστυχισμένες.»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 170)

Φθάνουν λοιπόν να εκτονώσουν την ερωτική ένταση που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα τους, το βράδυ που η Αννούλα πεθαίνει. Ο Μηνάς την παρατηρεί και συνειδητοποιεί ότι: *«...το εγώ της ξανάρχεται στην επιφάνεια, πρωταρχικό και απαιτητικό... Δεν είναι παρά μια μήτρα διψασμένη για συνουσία...»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 367), ενώ η σεξουαλική επαφή τους είναι άγρια και βίαιη. Λίγο πριν αυτοκτονήσει βέβαια, η Μαρίνα δηλώνει πως *«άλλον άντρα από τον άντρα μου δεν αγαπώ»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 435) ενώ μιλώντας στο παιδί που κυοφορεί λέει: *«Εσένα δε σε γέννησε η αγάπη. Εσένα σε γέννησε η βρομερή λαγνεία...»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 437). Αυτή λοιπόν είναι η διαφορά ανάμεσα στις δύο σχέσεις σύμφωνα με τη Μαρίνα.

Παρόλο λοιπόν που ο Καραγάτσης καινοτομεί, ανάγοντας την σεξουαλική επιθυμία σε κινητήρια δύναμη, τελικά τη νομιμοποιεί μόνο στα πλαίσια του έγγαμου βίου όσο αφορά τη γυναίκα. Η σεξουαλική επαφή εκτός γάμου και μάλιστα με τον αδερφό του άντρα της Μαρίνας οδηγεί στην καταστροφή και το θάνατο. Το ερωτικό ένστικτο είναι παντοδύναμο, όμως η εκδήλωση του εκτός της συζυγικής κλίνης τιμωρείται. Τελικά η γυναίκα (Μαρίνα) είναι αντικείμενο πραγματοποίησης της ανδρικής επιθυμίας (Μηνάς), αφού ενώ τη χτυπά η Μαρίνα του λέει: *«Μη με χτυπάς τόσο δυνατά... Θα με σκοτώσεις, και δεν κάνει. Δεν κάνει για σένα...»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 372) για να καταλήξει: *«Τώρα ξέρω πόσο μ' αγαπάς»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 373)

Οι εξωσυζυγικές σχέσεις του Γιάννη ενώ βρίσκεται στη Σαιγκόν, εν μέρει δικαιολογούνται όταν ζητά από τον υποπλοίαρχο να μη μαθευτεί κάτι και εκείνος απαντά: *«Μα δε βλέπω τι κακό έκανες. Νέος άντρας είσαι, ένα χρόνο μακριά από τη γυναίκα σου»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 301). Ακόμα και η Μαρίνα όταν σκέφτεται το ενδεχόμενο να την απατά ο Γιάννης: *«αδιαφορεί αν πάνω σ' εκείνο το κρεβάτι... μια άλλη γυναίκα κυλιέται... Δεν έχει σημασία αυτό, δεν την απατάει με την ψυχή του»* (Καραγάτσης Μ, 2009, 251).

Η απιστία των δύο συζύγων τίθεται σε διαφορετική βάση για τον καθένα. Ο Γιάννης συνευρέθηκε με ιερόδουλες για να ικανοποιήσει τη σαρκική επιθυμία. Η Μαρίνα με τον αδερφό του άντρα της, σε μια επαφή που ήταν η κατάληξη μιας περίπλοκης ανομολόγητης σχέσης ανάμεσα στους δύο.

5 _ Συμπεράσματα

Σε μια περίοδο που το φεμινιστικό κίνημα στην Ελλάδα έχει σημαντική παρουσία και δράση, ο Καραγάτσης γράφει ένα μυθιστόρημα στο οποίο δίνει ιδιαίτερη βάση στους γυναικείους χαρακτήρες. Τολμά να ανάγει τη σεξουαλικότητα και το ένστικτο σε κυρίαρχες δυνάμεις και να παρουσιάσει τον έρωτα όχι ρομαντικά και εξιδανικευμένα, αλλά ως ένα παιχνίδι κυριαρχίας. Παρόλα αυτά δεν αποκλίνει από τις κυρίαρχες τάσεις της εποχής που θέλουν τον άντρα σε θέση ισχύος, δικαιολογούν την ανδρική απιστία και νομιμοποιούν τη σεξουαλική επαφή μόνο μέσω του γάμου.

Άλλωστε ο ίδιος ο Καραγάτσης, όπως αναφέρει η κόρη του Μαρίνα Καραγάτση στο αυτοβιογραφικό μυθιστόρημα «Το ευχαριστημένο ή Οι δικοί μου άνθρωποι» (2008), είχε εξωσυζυγικές σχέσεις ακόμα και με τις υπηρέτριες του σπιτιού, ενώ ταυτόχρονα δήλωνε ότι αγαπά μόνο τη γυναίκα του.

Παράλληλα τοποθετεί τη δράση των ηρώων στην Ερμούπολη, σε μια επαρχιακή κοινωνία με αστικά όμως χαρακτηριστικά, δίνοντας το κλίμα της εποχής, αλλά και περιγράφοντας τις γειτονιές της πόλης.

Τελικά «Η Μεγάλη Χίμαιρα» εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να είναι ιδιαίτερα δημοφιλές βιβλίο. Μεταφέρει το κλίμα της αστικής κοινωνίας της Σύρου του Μεσοπολέμου, αλλά και της Αθήνας, σε ορισμένες αναφορές που κάνει στην πρωτεύουσα, καθώς και τα κοινωνικο – οικονομικά δεδομένα της εποχής όπως η κρίση του '29. Ταυτόχρονα θίγει διαχρονικά και σύγχρονα ζητήματα, όπως η σεξουαλικότητα, η απιστία, οι οικογενειακές σχέσεις, η θρησκεία.

6 _ Παράρτημα

Βιογραφικά στοιχεία – Μ. Καραγάτσης

Ο Μ. Καραγάτσης (πραγματικό όνομα Δημήτρης Ροδόπουλος) γεννήθηκε το 1908 στην Αθήνα. Το αινιγματικό Μ. λέγεται πως προέρχεται από το όνομα Μίτια, έκφραση της αγάπης του για τον Ντοστογιέφσκι και ιδίως για τους «Αδελφούς Καραμαζώφ», ενώ το Καραγάτσης οφείλεται στο караγάτσι (φτελιά) κάτω από το οποίο καθόταν μικρός και διάβαζε, κοντά στην εκκλησία της Ραψάνης. Το 1924 τελειώνει το Γυμνάσιο και πηγαίνει στη Γκρενόμεπλ για να σπουδάσει νομικά τα οποία από τον επόμενο χρόνο, θα τα συνεχίσει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το 1927 παίρνει μέρος στον Α' λογοτεχνικό διαγωνισμό της Νέας Εστίας με το διήγημα «Κυρία Νίτσα», το οποίο θα αποσπάσει τον Α' έπαινο και θα δημοσιευτεί το 1929 σε συλλογικό τόμο ... Με το διήγημα αυτό ξεκινάει ο Καραγάτσης τη λογοτεχνική του σταδιοδρομία... (Καραγάτσης Μ., 2009, οπισθόφυλλο)

Το 1935 παντρεύεται τη ζωγράφο Νίκη Καρυστινάκη και το 1936 γεννιέται η κόρη του. Της δίνει το όνομα Μαρίνα, όπως ονομάζεται η ηρωίδα του βιβλίου «Χίμαιρα» που εκδίδει την ίδια χρονιά και θα επανεκδοθεί αναθεωρημένο, με τον τίτλο «Η Μεγάλη Χίμαιρα» το 1953. Μερικά ακόμα από τα σημαντικότερα έργα του είναι «Ο συνταγματάρχης Λιάπκιν» (1933), «Τα στερνά του Γιούγκερμαν» (1941), «Βασίλης Λάσκος» (1948), «Ο κίτρινος φάκελο» (1956), «Σέργιος και Βάκχος» (1959). Πεθαίνει στις 14 Σεπτεμβρίου 1960, αφήνοντας ανολοκλήρωτο «Το 10», το μυθιστόρημα που έγραφε εκείνον τον καιρό.

Το 2008, με αφορμή τη συμπλήρωση 100 χρόνων από τη γέννηση του, ανακηρύσσεται από το Υπουργείο Πολιτισμού και το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) Έτος Καραγάτση.

Σύμφωνα με την Αγγέλα Καστρινάκη, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης και πεζογράφο, ο Καραγάτσης υπήρξε από τις καθαυτό ορθολογικές φωνές της γενιάς του στην ορμητική δεκαετία του '30. Στα έργα που δημιούργησε αυτά τα χρόνια, αναδεικνύεται σε έναν ανατόμο της κοινωνίας, έναν υπέρμαχο της βιομηχανικής και της εμπορικής ανάπτυξης, έναν εκσυγχρονιστή θα λέγαμε, που θέλει να δει το ελληνικό κράτος να προκόβει μέσα από την έλλογη διαχείριση των πόρων του και των δυναμικών του στοιχείων. Ταυτόχρονα ο φροϋδικός του προσανατολισμός τον κατευθύνει και προς μια εξίσου ορθολογική αντιμετώπιση της ανθρώπινης ψυχής: τα πάντα σχετίζονται με τη λίμπιντο και την υγιή ή όχι διαχείριση του ερωτικού ενστίκτου...Κι όμως, αυτός ο ορθολογιστής επιχειρεί μία εικοσαετία αργότερα, μεταπολεμικά, όχι λίγα ανοίγματα και προς το άλλο ρεύμα... Προφανώς στα 1950 έχει πάψει πια να είναι τόσο ορθολογιστής όσο στην παλαιά πλέον, την προπολεμική, δεκαετία του '30. Τώρα πατάει σε δύο βάρκες... Ο Καραγάτσης, αυτός ο ρεαλιστής, νοιάζεται λοιπόν τώρα για τον συμβολισμό με τη μεταφυσική ή υπερφυσική σκευή του. (Καστρινάκη Α., 2008)

7_ Βιβλιογραφία

- Αβδελά Ε., Ψαρρά Α., «Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου», Εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1985
- Αναγνωστοπούλου Δ., «Ανάδυση της έμφυλης γυναικείας ταυτότητας σε αφηγηματικά έργα γυναικών συγγραφέων της λογοτεχνικής γενιάς του τριάντα», Γ' συνέδριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών, Ιούνιος 2006, δημοσιευμένο στο www.eens-congress.eu.
- Δημοτική επιχείρηση ανάπτυξης της Ερμούπολης, «Ερμούπολη - Σύρος, Ιστορικό οδοιπορικό», Ολκός, Αθήνα 2000
- Ζεβελάκης Γ.(επιμέλεια), «Η ανθρωπότητα πάει τον δρόμο που της χάραξε ο αδυσώπητος βιολογικός νόμος», Συνέντευξη του Μ. Καραγάτση στον Θαλή Προδρόμου, Περιοδικό «Νεοελληνικά Γράμματα», αρ. 48, Οκτ. 1937, αναδημοσίευση 27-6-2008, archive.enet.gr
- Καραγάτση Μ. «Το ευχαριστημένο ή οι δικοί μου άνθρωποι», Εκδόσεις Άγρα, Αθήνα, Αύγουστος 2008
- Καραγάτσης Μ., «Η Μεγάλη Χίμαιρα», Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, Απρίλιος 2009
- Καστρινάκη Α., «Ο Καραγάτσης και οι θεολογικές του χίμαιρες», 27-6-2008, archive.enet.gr
- Πολυχρονοπούλου Β., «Σύρος. Η μεγάλη κυρία του Αιγαίου», από το portal.kathimerini.gr
- Τελώνης Εμ., «Το στοιχειωμένο από τον Καραγάτση «κοκκινόσπιτο» της Σύρου», Ελευθεροτυπία, 6-11-2009, δημοσιευμένο στο www.enet.gr
- Τζιόβας Δ., «Μ. Καραγάτσης: λαϊκός και μοντέρνος», 17-11-2008, www.tovima.gr

Διαδίκτυο

- el.wikipedia.org, λήμμα «Καλλιρόη Παρρέν»
- karagatsis.ekebi.gr
- www.syros.gr